

Національна академія аграрних наук України

Інститут овочівництва і баштанництва НААН

**Інститут аграрних ресурсів та регіонального
розвитку НААН**

**КАТАЛОГ
ЗРАЗКІВ БУРЯКА СТОЛОВОГО
ЗА КІЛЬКІСНИМИ І ЯКІСНИМИ
ОЗНАКАМИ**

Селекційне, 2023

Видається за рішенням Вченої ради Інституту овочівництва і баштанництва НААН (протокол № 11 від 27 жовтня 2023 р.)

Митенко І. М., Кормош С.М. Каталог зразків буряка столового за кількісними і якісними ознаками // Селекційне: Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 2023. 26 с.

Авторський колектив: І. М. Митенко, кандидат с.-г. наук, С. М. Кормош, доктор с.-г. наук.

У каталозі наведено результати досліджень колекційних сортозразків вітчизняної та іноземної селекції за ботанічною класифікацією та цінними господарськими ознаками. Наведено аналіз генотипів фенотипового проявлення генів, відображено джерела для селекції за урожайністю, продуктивністю, вмістом корисних речовин і тривалістю вегетаційного періоду.

Каталог є початковим матеріалом для селекціонерів, аспірантів і спеціалістів.

Рецензент: Біленка О.М. к. с.-г. н, старший науковий співробітник Інституту овочівництва і баштанництва НААН

© Інститут овочівництва і баштанництва НААН, 2023

© Митенко І.М., Кормош С.М., 2023

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	4
Розділ I Матеріали, методика та умови вивчення колекційних зразків виду буряка столового (<i>Beta vulgaris</i> L. ssp. <i>vulgaris</i> var. <i>conditiva</i> Alef.).....	5
Розділ 2 Характеристика колекційних зразків буряка столового	6
Сортотип Єгипетський (<i>Concult Aegypticu</i>).....	6
Сортотип Бордо (<i>Concul Bordo</i>).....	8
Сортотип Екліпс (<i>Concul Eclips</i>).....	18
Сортотип Ерфуртський (<i>Concult Bordo Erfurtskaja</i>).....	21
Сортотип Циліндричний (<i>Concult Cylinder</i>).....	24
Розділ 3 Джерела для селекції буряка столового.....	26
Джерела за стиглістю.....	26
Джерела за урожайністю коренеплодів.....	27
Джерела за масою коренеплоду.....	27
Список використаних джерел.....	28

ВСТУП

Буряк звичайний коренеплідний столовий відноситься до відділу – Квіткові, або Покритонасінні рослини (*Magholiopsida*, або *Angiospermae*), класу – Дводольні (*Dicotyledones*), підкласу – Каріофіліди (*Caryophyllidae*), порядку – *Centrosperme Engl*, коліна – *Betae Mog*, родини – Лободових, роду – Буряк (*Beta Tourn.*), виду – Буряк звичайний коренеплідний (*Beta vulgaris* L.), підвиду – Європейський коренеплідний (*ssp. Europaea Krassochk.*), групи різновидів – столовий, різновидності – Європейський культурний (*var. conditiva Alef.*) і поділяється на сорто типи: Єгипетський (*Concult. Aegypticu*), Бордо (*Concult. Bordo*), Екліпс (*Concult. Eclips*) і Ерфуртський (*Concult Bordo Erfurtskaja*) (схема).

Комплекс біологічно-активних речовин дозволяє вважати буряк цінним лікувально-дієтичним продуктом. Користь його обумовлена наявністю таких харчово-дієтичних компонентів у коренеплодах і в листках, як бетанін, бетаїн, рослинний цукор, вітаміни групи А, В, С.

Розроблений каталог представлено описаними характеристиками сортозразків за основними цінними господарськими ознаками: вегетаційний період; форма листової розетки, пластинки, індекс форми коренеплоду, його забарвлення, форма і маса, забарвлення м'якуша, наявність кільцюватості, урожайність та товарність, стабільність ознак, стійкість до стеблужання та комбінаційна здатність.

Надається інформація про виявлені для селекції джерела, які тривалий час зберігали відповідну потенційну стійкість, урожайність і масу коренеплоду. Користуючись генофондом для селекції, за класифікаційними ознаками складено покажчик за різновидностями та сорто типами.

РОЗДІЛ 1

МАТЕРІАЛИ, МЕТОДИКА ТА УМОВИ ВИВЧЕННЯ КОЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ БУРЯКА СТОЛОВОГО

Головну увагу в каталозі зосереджено на характеристичні сортів, за основними цінними господарськими ознаками: вегетаційний період, форма листової розетки і пластинки, індекс форми коренеплоду, його забарвлення, форма і маса, забарвлення м'якуша, наявність кільцюватості, урожайність та товарність, стабільність ознак, стійкість до стеблуння та комбінаційна здатність. А також представлено інформацію про виявлені для селекції джерела, які за період досліджень зберігали відповідну потенційну стійкість, урожайність і масу коренеплоду.

Оцінку сортозразків проводили згідно наступним методичним рекомендаціям: «Методические указания по изучению и поддержанию мировой коллекции столовых корнеплодов» (1981), «Класифікатор видів овочевих культур» (1996), «Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві» (2001), «Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур» (2001), «Приемы анализа комбинационной способности ЭВМ программы для нерегулярных скрещиваний» (1991), «Руководство по апробации овощных культур и кормовых корнеплодов» (1982), «Методика проведення експертизи сортів на відмітність, однорідність та стабільність (ВОС)» (2021).

Аналіз колекційних зразків проводили в лабораторних умовах та польових сівозмінах розташованій у лабораторії селекції коренеплідних і малопоширених рослин ІОБ НААН Лівобережній Лісостеповій зоні України. Насіння у відкритий ґрунт висівали за схемою 70 см і 45 см між рядками та 8-10 см між рослинами у рядку, норма висіву – 12 кг/га. Досліджувані колекційні сортозразки порівнювали зі стандартами в залежності від сортотипу, їх розміщували через кожні 10 ділянок. Площа облікової ділянки становила від 4,2 до 20 м², без повторностей.

Морфотип оцінювали за відпрацьованою схемою класифікації, яка дозволяє швидко провести розподіл генотипів за відповідним різновидом і сортотипом.

* Назви російських зразків подано відповідно до російської орфографії.